

RAQAMLI SAVODXONLIK VA UNING ZAMONAVIY JAMIYAT HAMDA IT SOHASIDAGI AHAMIYATI

**QARSHI SHAHAR 2-SON TEXNIKUMI
DASTURLASH ASOSLARI FANI O'QITUVCHILARI
SHAKAROVA YULDUZ BEGMURODOVNA
MUHAMMADIEVA MAFTUNA TO'LQIN QIZI
AXBOROT TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHISI
SALIMOVA SITORA KOMILJON QIZI**

Annotatsiya

Maqolada raqamli savodxonlik tushunchasi, uning zamonaviy jamiyat va IT sohasidagi roli, ta'lim va kasbiy faoliyatga ta'siri tahlil qilinadi. Raqamli savodxonlik shaxsning axborot texnologiyalari vositalaridan samarali foydalanish, axborotni tanlash va tahlil qilish, elektron kommunikatsiya va xavfsiz onlayn faoliyat ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Texnikum va IT yo'nalishidagi o'quvchilarni raqamli savodxonlik bilan ta'minlash ularni kasbiy tayyorgarlik, mustaqil ishlash, ijodiy faoliyat va zamonaviy ish bozorida raqobatbardosh bo'lishga tayyorlaydi. Maqolada raqamli savodxonlikning tarkibi, IT va texnikum ta'limidagi ahamiyati, jamiyatlardagi roli va zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'un ishlashdagi o'rni batafsil tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: raqamli savodxonlik, IT-ta'lim, axborot texnologiyalari, kommunikatsiya, zamonaviy jamiyat

Kirish

Raqamli texnologiyalar bugungi zamon jamiyatining ajralmas qismiga aylangan. Internet, kompyuter, planshet va smartfonlardan samarali foydalanish nafaqat kundalik hayot, balki kasbiy va akademik faoliyatda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Texnikum va IT yo'nalishidagi o'quvchilar uchun raqamli savodxonlik kasbiy muvaffaqiyatning asosiy sharti bo'lib, ular yangi texnologiyalarni tez o'zlashtirish, loyihalarni samarali

bajarish va ish bozorida raqobatbardosh bo'lish imkoniyatiga ega bo'ladilar (UNESCO, 2013).

Raqamli savodxonlikning yetarli darajada rivojlanmagan shaxs axborotlarni to'g'ri tahlil qila olmaydi va zamonaviy ish jarayonida orqada qoladi. Shu sababli texnikum va IT muassasalarida raqamli savodxonlikni rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida qaraladi.

Raqamli savodxonlikning tarkibi

Raqamli savodxonlik bir nechta asosiy kompetensiyalardan iborat:

1. Texnologik kompetensiya

- Kompyuter, planshet, smartfon va dasturlardan samarali foydalanish.
- Masofaviy ish va onlayn ta'lim jarayonida texnologiyalardan foydalana olish

(OECD, 2019).

2. Axborotni tanlash va tahlil qilish

- Internet va elektron manbalardan ishonchli ma'lumot topish va tahlil qilish.
- Axborot sifatini baholash va manbalarni solishtirish (Van Dijk, 2017).

3. Elektron kommunikatsiya

- E-mail, chat, forum va professional platformalarda samarali muloqot qilish.
- Onlayn hamkorlik va guruh ishlari jarayonida faol ishtirok (Ziyomuhamedov,

2020).

4. Axborot xavfsizligi va etikasi

- Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish.
- Axborotni etik va qonuniy tarzda ishlatish (Mahmudov, 2018).

5. Ijodiy va mustaqil ishlash ko'nikmalari

- Masofaviy ish va ta'lim jarayonida texnologiyalarni kreativ tarzda qo'llash.
- Onlayn resurslar yordamida mustaqil bilimlarni kengaytirish va loyihalar

yaratish.

IT va texnikum sohasidagi ahamiyati

Raqamli savodxonlik IT va texnikum yo'nalishidagi o'quvchilarning kasbiy va akademik faoliyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi:

1. Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish

- Dasturlash, ofis dasturlari, veb-dizayn va boshqa IT texnologiyalarni o'rganish.
- Loyihaviy va amaliy ishlar orqali kasbiy malaka hosil qilish (OECD, 2019).

2. Mustaqil ishlash va izlanish qobiliyati

- Axborot manbalarini mustaqil qidirish va tahlil qilish.
- Masofaviy kurslar, vebinarlar va elektron kitoblar yordamida bilimlarni kengaytirish.

3. Muloqot va hamkorlik ko'nikmalari

- Onlayn hamkorlik platformalarida guruh ishlari va taqdimotlar orqali kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish.

4. Kasbiy raqobatbardoshlik

- Raqamli savodxonlik darajasi yuqori bo'lgan o'quvchi IT sohasida tez moslashadi va yangi texnologiyalarni tez o'zlashtiradi.

Jamiyatdagi ahamiyati

Raqamli savodxonlik nafaqat IT va texnikum sohasida, balki jamiyatning boshqa jabhalarida ham muhim ahamiyat kasb etadi:

- Sotsiologik jihat – axborot jamiyati, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn kommunikatsiya madaniyati shakllanishi.
- Ta'lim sohasida – interaktiv va samarali o'quv jarayonini yaratish, talabalarni mustaqil izlanishga undash.
- Iqtisodiy jihat – elektron tijorat va raqamli xizmatlar sohasida malakali kadrlar yetishadi.
- Psixologik jihat – raqamli vositalardan to'g'ri foydalanish shaxsiy va professional ishonchni oshiradi (Hattie, 2009).

Xulosa

Raqamli savodxonlik bugungi zamon IT va texnikum yo‘nalishidagi o‘quvchilar uchun eng zarur ko‘nikmalardan biridir. Bu ko‘nikmalar:

- Axborot manbalarini tanlash va tahlil qilish,
- Elektron kommunikatsiya va masofaviy hamkorlik,
- Texnologiyalardan ijodiy foydalanish,
- Axborot xavfsizligi va etik qoidalarga rioya qilish

shaklida namoyon bo‘ladi. Raqamli savodxonlik o‘quvchilarga kasbiy tayyorgarlikni oshirish, mustaqil ishlash va ish bozorida raqobatbardosh bo‘lish imkonini beradi.

Zamonaviy jamiyatda bu ko‘nikmalarni rivojlantirish ustuvor vazifa bo‘lib, texnikum va IT muassasalari uchun strategik ahamiyatga ega. Shu bilan birga, raqamli savodxonlik nafaqat professional rivojlanishga, balki shaxsiy va ijtimoiy faollikka ham sezilarli ta’sir ko‘rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNESCO. (2013). Media and Information Literacy Curriculum for Teachers. Paris.
2. Van Dijk, J. (2017). The Digital Divide. Routledge.
3. Ziyomuhamedov, B. (2020). Educational Technologies. Toshkent.
4. OECD. (2019). Trends Shaping Education 2019. Paris.
5. Mahmudov, N. (2018). Ona tili va nutq madaniyati. Toshkent.
6. Hattie, J. (2009). Visible Learning. Routledge.